

AIŠKINAMASIS RAŠTAS

Dėl Utenos rajono savivaldybės 2021 metų biudžeto projekto

Utenos rajono savivaldybės 2021 metų biudžeto projektas parengtas vadovaujantis Lietuvos Respublikos 2020 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu (toliau – Finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas) patvirtintais atskaitymų normatyvais, Utenos rajono savivaldybės 2021-2023 metų strateginiu veiklos planu ir patvirtintomis veiklos programomis, savivaldybės asignavimų valdytojų pateiktais sąmatų projektais. 2021 metų valstybės ir savivaldybių biudžetų finansinius rodiklius, savivaldybėms finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas parengtas, remiantis 2020 m. gruodžio mėn. 14 d. paskelbtu ūkio raidos scenarijumi. Jis numato, kad 2021 m. bendrasis vidaus produktas (BVP) augs 2,8 proc., vidutinė metinė infliacija sieks 1,4 proc., vidutinis mėnesinis darbo užmokestis (neatskaičius mokesčių) augs 5,2 proc., o nedarbo lygis sieks 8,2 proc. Liko galioti nuostata, pagal kurią savivaldybių prognozuojamų pajamų dydžiui turi įtakos šie pagrindiniai rodikliai:

Rodikliai, turintys įtakos Utenos rajono savivaldybės biudžeto pajamų dydžiui

1 lentelė

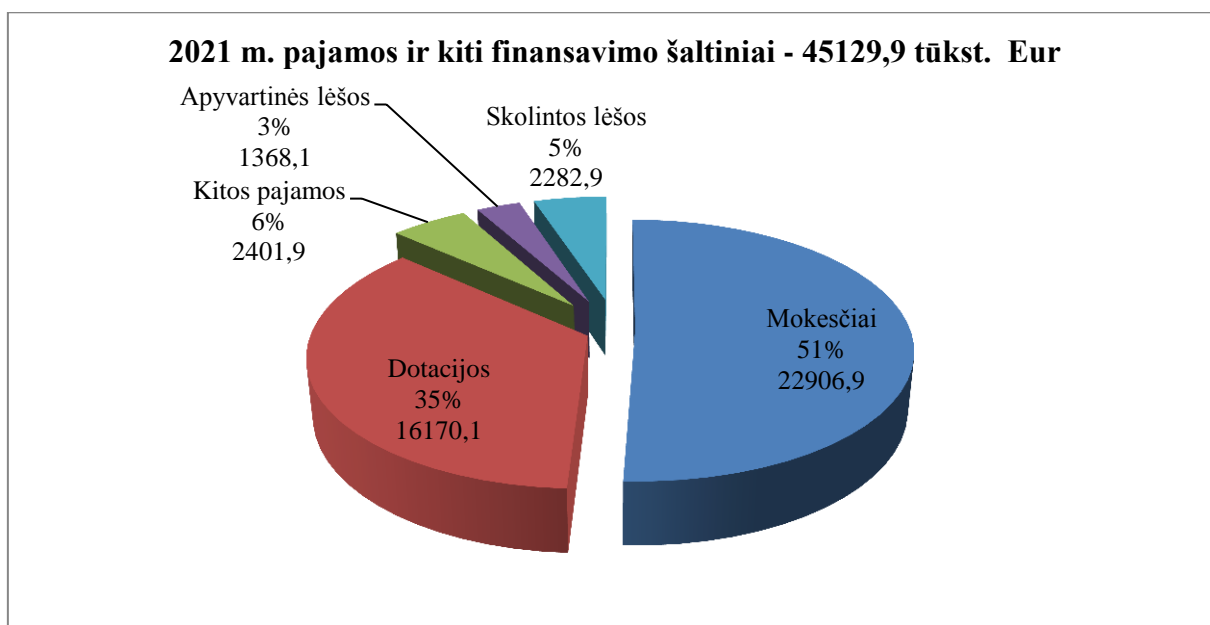
Pavadinimas	2020 m.	2021 m.	Pokyčiai
Gyventojų skaičius (2020-01-01)	40520	40227	-293
Teritorijos plotas (ha)	123019	123019	0
Pensinio amžiaus gyventojų skaičius	10031	10441	+410
Užstatytos teritorijos plotas (ha)	4737	4850	+113
Vaikų skaičius nuo 0 iki 6 metų	1783	1739	-44
Vaikų skaičius nuo 7 iki 17 metų	3447	3424	-23
Švietimo įstaigų patalpų plotas (kv. m)	100815	100815	0
Vietinių kelių ir gatvių ilgis, km (2017 m. pabaigai)	995	995	0

Gyventojų skaičius sumažėjo 293, pensinio amžiaus gyventojų padidėjo 410, vaikų skaičius sumažėjo 67, kiti rodikliai nekito.

Pajamos

Vadovaujantis Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu nustatytais pajamų rodikliais, 2021 m. savivaldybės biudžeto pajamų planuojama 41478,9 tūkst. Eur. Lyginant 2021 metams planuojamas pajamas su 2020 metais planuotomis, pajamos didėja 526,5 tūkst. Eur, apyvartinės lėšos (likutis) – 1368,1 tūkst. Eur, skolintis numatoma - 2282,9 tūkst. Eur, iš jų paskoloms grąžinti – 1215,6 tūkst. Eur, bendra biudžeto pajamų apimtis – 45129,9 tūkst. Eur.

2021 metų pajamų ir kitų finansavimo šaltinių struktūra pateikiama 1 pav.

1 pav. 2021 m. biudžeto pajamų struktūra

Dotacijos iš valstybės biudžeto sudaro 35 proc., mokesinės pajamos – 51 proc., kitos pajamos - 6 proc., skolintos lėšos ir apyvartinės lėšos sudarys po 8 proc.

Savivaldybės biudžete gyventojų pajamų mokesčio (toliau –GPM) pastovioji dalis 2021 m. sudaro 43,08 proc.

Kintamąją dalį pagal patikslintą savivaldybių biudžetų pajamų metodiką sudaro savivaldybės išlaidų pokyčiai dėl Seimo ir Vyriausybės priimtų teisės aktų pakeitimų, kurie didina savivaldybių išlaidas. Bendra kintama dalis sudaro 5,11 proc. Kintamą GPM dalį sudaro:

2 lentelė (tūkst. Eur)

Valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo įstatymo laipsniškai įgyvendinti	Pareiginės algos baziniam dydžiui padidinti	MMA padidinti	Mokytojų, dirbančių pagal NVŠ programas	Transporto lengvatų pakeitimo įstatymui įgyvendinti	Iš viso:
155	67	119	33	11	385

Pajamų dalis, tenkanti savarankiškoms funkcijoms vykdyti, Finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu patvirtinta 23087 tūkst. Eur. Lyginant 2021 metų planuojamas mokesines pajamas savarankiškoms funkcijoms vykdyti su 2020 metų patvirtintomis, didėja 206 tūkst. Eur.

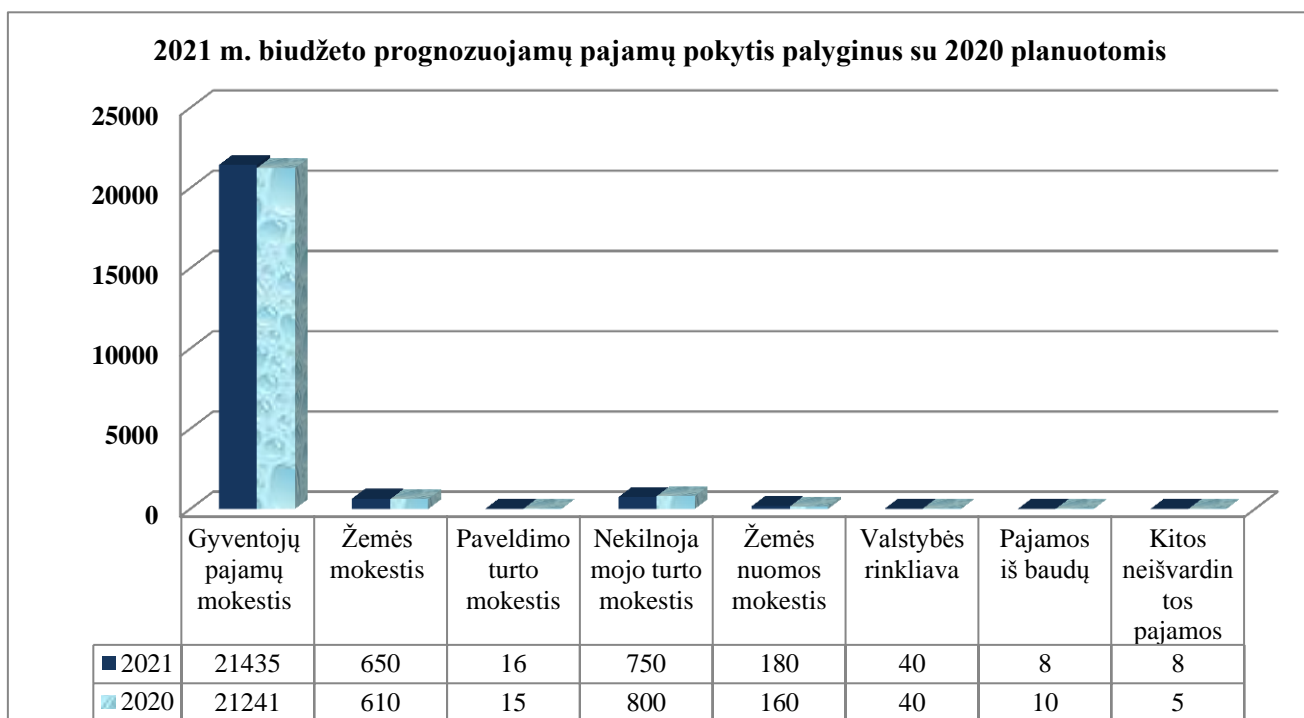
Pateikiame 2021 m. biudžeto prognozuojamas pajamas ir jų faktišką įvykdymą per 2020 metus.

PROGNOZUOJAMOS 2021 M. PAJAMOS, JŲ ĮVYKDYMAS PER 2020 METUS

3 lentelė (tūkst. Eur)

Finansiniai rodikliai	2020			2021	Pokytis	
	Planas	Faktas	+ -	Planas	Nuo plano	Nuo fakto
Gyventojų pajamų mokesčio	21241	20100	-1141	21435	+194	+1335
Turto mokesčiai	1585	1891,6	+306,6	1596	-11	-295,6
Žemės mokestis	610	755,9	+145,9	650	+40	-105,9
Žemės nuomos mokestis	160	197,2	+37,2	180	+20	-17,2
Nekilnojamo turto mokestis	800	912	+112,0	750	-50	-162
Paveldimo turto mokestis	15	26,5	+11,5	16	+1	-10,5
Kiti mokesčiai ir pajamos	55	555,8	+500,8	56		1
Baudos	10	22,6	+12,6	8	-2	-14,6
Valstybės rinkliava	40	56,9	+16,9	40	0	-26,9
Kitos pajamos	5	8,3	+3,3	8	+3	-0,3
Dividendai		468,0	+468			
Iš viso pajamų, nustatytų finansinių rodiklių įstatyme	22881	22547,6	-333,6	23087	+206	+539,4
Kiti pajamų šaltiniai savarankiškoms funkcijoms vykdyti	3493,2	2897,2	-596,0	3770,6	+277,9	+893,4
Budžetinių įstaigų pajamos už paslaugas	1762	1289,3	-472,7	1712	-50	+422,7
Aplinkos apsaugos specialioji programa	158,4	164,2	+5,8	170,3	+11,9	+6,1
Materialiojo ir nematerialiojo turto realizavimas	221	117,5	-103,5	661	+440	+543,5
Vietinės rinkliavos	30,3	19,8	-10,5	20	-10,3	+0,2
Grįžtančios ES	394,5	379,4	-15,1	25	-369,5	-354,4
Apyvartos lėšos B	927	927	0	1182,3	+255,3	+255,3
Iš viso pajamų savarankiškoms funkcijoms vykdyti	26374,2	25444,8	-929,6	26857,6	+483,9	+1432,8

Kaip matyti, 2020 metais savivaldybė negavo 333,6 tūkst. Eur finansinių rodiklių įstatymu nustatytų pajamų, iš jų gyventojų pajamų mokesčio negavo 1141 tūkst. Eur.- Biudžetinius metus savivaldybė užbaigė naudodama trumpalaikę 1631 tūkst. Eur paskolą, kurios 1297 tūkst. Eur 2021 m. turi būti sugražinta. Biudžeto projekte ši suma numatyta. Ne visos biudžetinės įstaigos panaudojo joms paskirtus biudžeto asignavimus, nepanaudojo 488 tūkst. Eur. Apyvartinės lėšos 2020-12-31 sudaro 1368,1 tūkst. Eur, kurie nukreipiami įsiskolinimams dengti. 2021 m. planuojamos ir finansinių rodiklių įstatymu patvirtintos pajamos kinta nežymiai. Tai matyti iš 2 pav.

2 pav. 2021 m. biudžeto prognozuojamų pajamų pokytis (tūkst. Eur)

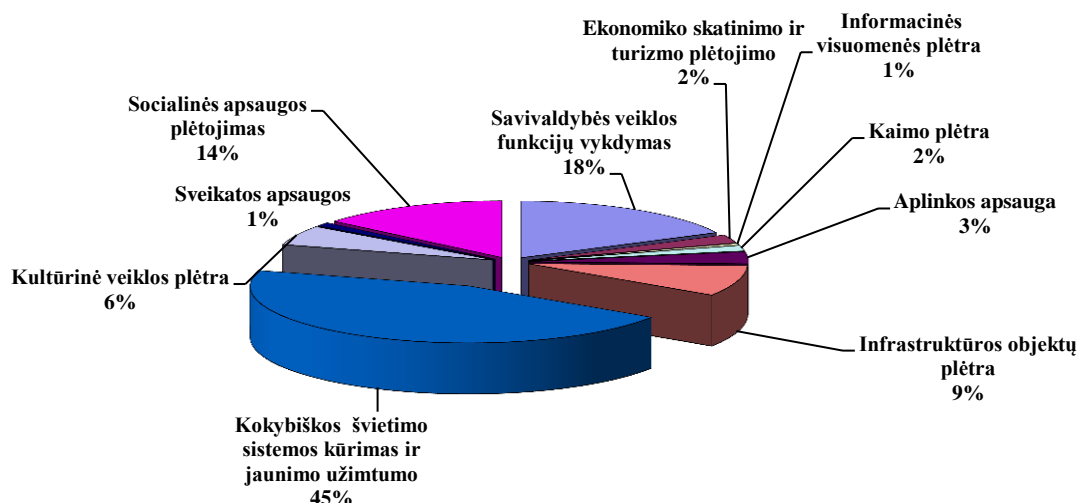
Didžiausią pajamų dalį sudaro gyventojų pajamų mokestis, kurio planuojama 194 tūkst. Eur daugiau, negu buvo planuota 2020 m..

Asignavimai

2021 m. savivaldybės biudžeto asignavimų planuojama 42617,3 tūkst. Eur, be išlaidų numatomų paskoloms grąžinti 2512,6 tūkst. Eur, kurie į asignavimus neįeina. Bendra išlaidų suma – 45129,9 tūkst. Eur.

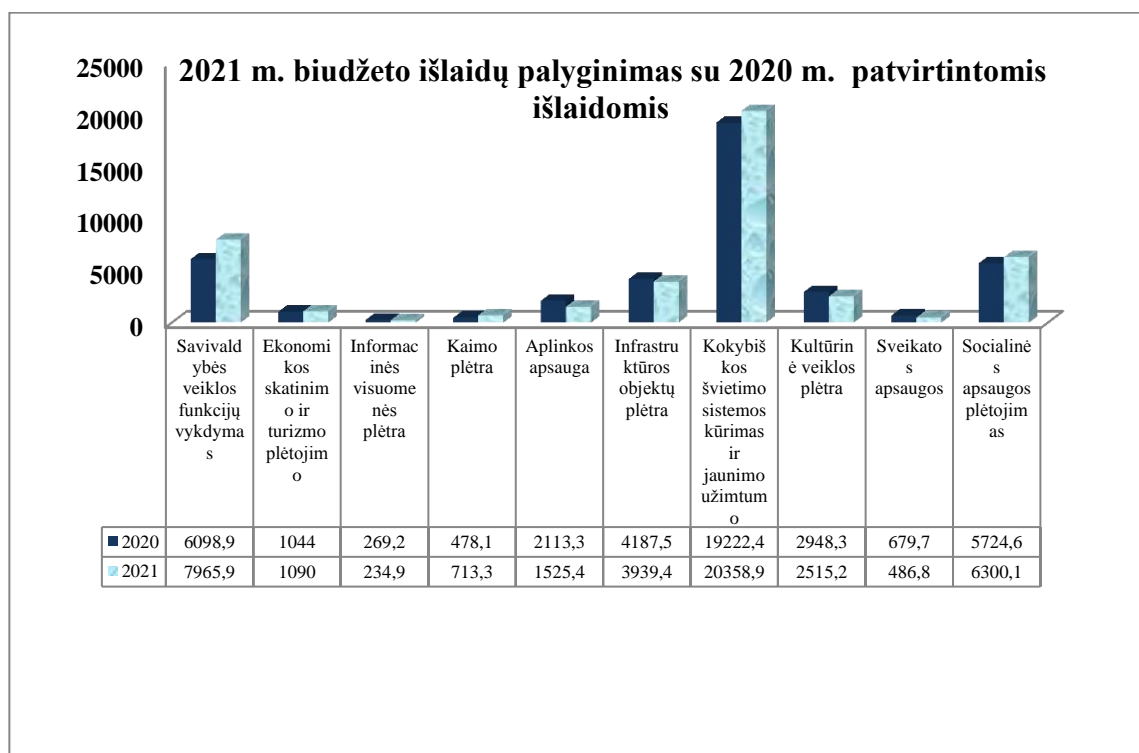
Planuojama savivaldybės 2021 metų biudžeto išlaidų struktūra pagal programas pateikiama 3 pav.

2021 m. patvirtintas išlaidų planas 45129,9 tūkst. Eur

3 pav. 2021 m. išlaidų struktūra pagal programas

Planuojamų išlaidų pokytis pagal visas programas matyti 4 pav.

4 pav. 2021 m. išlaidų pokytis

Didžiausią savivaldybės biudžeto pajamų dalį numatoma skirti asignavimams Kokybiškos švietimo sistemos kūrimo ir jaunimo užimtumo programai – 45 proc. arba 1136,5 tūkst. Eur daugiau negu 2020 metais.

Ugdymo įstaigoms 2021 m. planuojamos iš savivaldybės biudžeto finansuoti veiklos:

Lėšų tikslinė paskirtis	Suma, tūkst. Eur	Pastabos
Skaitmeninio mokinio pažymėjimo informacinių sistemų aptarnavimas	17,8	Informacinės sistemos 2019 m. buvo įdiegtos 10 mokyklų (praėjimo kontrolė, valgykla).
Švietimo pagalbai (dengiamas trūkumas mokymo lėšų)	196,1	2021 m. mokyklose ir ikimokyklinėse įstaigose švietimo pagalbą ir bibliotekos paslaugas teiks 87 pareigybės. 2020 m. ikimokyklinėse buvo įsteigta 6,25 naujų pagalbos pareigybių, 2021 m. dar 0,5 pareigybės. Švietimo centre pagalbą teikia 6,5 pareigybės..
Naujų ikimokyklinių grupių įrengimas	45,0	„Varpelyje“ ir „Eglutėje“ vietoje planuojamų neformuoti 1 klasių numatoma įrengti po 1 naują ikimokyklinę grupę. „Gandrelyje“ numatyta 1 nauja grupė. Lėšos numatytos grupių įrengimui ir naujų pareigybių nuo 2021-09-01 išlaikymui.
Iš viso	258,9	

Savivaldybės veiklos funkcijų vykdymo programai numatyta 18 proc., arba 1867 tūkst. Eur daugiau negu 2020 metais, iš jų paskoloms grąžinti – 1456,6 tūkst. Eur daugiau ir darbo užmokesčiui -303 tūkst. Eur.

Socialinės apsaugos plėtojimo -14 proc., arba 575,5 tūkst. Eur daugiau, negu 2020 metais.

Priemonės, kurioms skirti asignavimai pagal savivaldybės tarybos priimtus sprendimus

Įstaiga/skyrius	Priemonė	Suma (tūkst. Eur)
Savivaldybės administracija	Emigracijos ir nedarbo mažinimui	130,0
	Iš jų:	
	1. 2018 m. m. birželio 28 d. sprendimu Nr. TS-192 „Dėl Utenos rajono savivaldybės šeimos stiprinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (2019 m. spalio 31 d. sprendimo Nr. TS-276 redakcija) iš jų:	
	1.1. Paskatai jaunai šeimai pirmam būstui įsigyti (galėtų pasinaudoti ~ 20 jaunų šeimų, vidutiniškai 1 šeimai galėtų būti skiriama ~ 5 tūkst. Eur);	75,0
	1.2. Būsto nuomos išlaidoms jaunosms šeimoms kompensuoti (galėtų pasinaudoti ~20 šeimų, būtų skiriama po 20 Eur mėn.).	5,0
1.3. Naujagimio kraiteliui (VŠĮ Utenos ligoninė)	35,0	
1.4. Pirmoko kortelė.	15,0	
2. Neįgaliųjų socialinės reabilitacijos projektų įgyvendinimui;	21,6	

	3. Būsto pritaikymui neįgaliesiems; 4. Socialinio būsto plėtrai. 5. Trūkstančių specialybių gydytojų pritraukimas (planuojama 3+1 gydytojams išmoka ir 1 gydytojui kredito palūkanų dengimas).	48,1 41,90 38,0
Savivaldybės administracijos Socialinių reikalų ir sveikatos apsaugos skyriui	1. Pagalba globėjams (45 globojamiems vaikams po 114 Eur x42); 2. Socialinė paslauga iš globėjų 3. Parama šeimynoms ; 4. Socialinių paslaugų plėtrai ir kokybės gerinimui; (bendruomenės) 5. Emigracijos mažinimui (planuojama 210 gimiančių vaikų 2020 m. x 200 Eur). 6. Naujagimio kraiteliui pinigais	56,6 70,0 30,0 168,0 42,0 30,0
Iš viso:		676,2

Infrastruktūros plėtros programai numatyta skirti 9 proc. Iš biudžeto skiriamų lėšų šią programą vykdys ne tik Savivaldybės administracijos Statybos ir infrastruktūros skyrius, bet ir kiti asignavimų valdytojai, šiai programai numatyta 3932,7 tūkst. Eur. Savivaldybės vietinės reikšmės keliams, gatvėms tiesti, taisyti ir prižiūrėti paskiriamos lėšos Lietuvos Respublikos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos dar nėra žinomos, todėl į biudžeto projektą kol kas netraukiamos.

Kultūrinės veiklos plėtros programai numatyta 6 proc. arba 2515,2 tūkst. Eur. Papildomai skirta kultūros ir meno darbuotojų atlyginimų padidinimui 43,5 tūkst. Eur, iš jų 29 tūkst. Eur skirti iš valstybės biudžeto.

Ekonomikos skatinimo ir plėtros programai skirta 2 proc, arba 1090 tūkst. Eur. Šioje programoje numatytos UAB „Utenos autobusų parkas“ akcininko įnašas 60 tūkst. Eur, autobusų parkui atnaujinti ir 340 tūkst. Eur subsidijai nuostoliams padengti, numatyta 35 tūkst. Eur jaunimo užimtumui didinti.

Kaimo plėtros programai skirta 2 proc. - 713,3 tūkst. Eur, arba 235,2 tūkst. Eur daugiau negu buvo paskirta 2020 metais. Pradedamas įgyvendinti Utenos tvenkinio ant Rašės up. hidrotechnikos statinių kapitalinis remontas ir tilto per Krašunos upę Kačiūnų kaime rekonstravimas. Bendra projekto vertė – 418 tūkst. Eur. Šiomet toliau bus vykdomi 2014-2020 kaimo plėtros projektai.

Kitoms programoms skiriami asignavimai kito tik dėl valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo, valstybės tarnybos įstatymų įgyvendinimo, dėl MMA padidinimo, pareiginės algos bazinio dydžio pasikeitimo. Darbo užmokesčio pokyčiams savarankiškoms

savivaldybės funkcijoms vykdyti 2021 m. biudžete skirta lėšų vidutiniškai 5 proc., arba 645,2 tūkst. Eur daugiau negu buvo 2020 metais.

2021 metais biudžeto lėšų ES projektų bendrafinansavimui numatyta 200,2 tūkst. Eur biudžeto lėšų, iš jų 200,2 tūkst. Eur savivaldybės administracijai ir kitoms biudžetinėms įstaigoms 17 tūkst. Eur,

Valstybinėms (perduotoms) savivaldybei funkcijoms vykdyti ir iš apskrities perimtomis įstaigoms finansuoti skiriamos lėšos 2021 metais

Valstybinėms (perduotoms) savivaldybei funkcijoms vykdyti iš valstybės skirta 3183,7 tūkst. Eur. Palyginus su 2020 m. patikslintu biudžetu, skirta daugiau kaip 362,1 tūkst. Eur dėl Valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo įstatymo įgyvendinimo. Valstybė savivaldybei perduotoms funkcijoms vykdyti skiria nepakankamai lėšų – 2021 metams iš savarankiškoms funkcijoms skirtų lėšų turėsime paskirti 132,3 tūkst. Eur. Iš apskrities perimtomis įstaigoms finansuoti gausime specialios tikslinės dotacijos 180,2 tūkst. Eur.

Finansų skyriaus vedėja

Alma Vedrickienė